

แนวความคิดในการอนุรักษ์ชุมชนไท-โคราซ กรณีศึกษา: หมู่บ้านพระเพลิง

นางสาวพัชรินทร์ เวียงชัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาสถาปัตยกรรม ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2546

ISBN 974-17-4099-9

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CONCEPT IN THE CONSERVATION OF THAI-KORAT COMMUNITY:
A CASE STUDY OF PHRAPHLOENG VILLAGE

Miss Pachrin Viangchai

ศูนย์วิทยทรัพยากร

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Architecture in Architecture

Department of Architecture

Faculty of Architecture

Chulalongkorn University

Academic Year 2003

ISBN 974-17-4099-9

หัวข้อวิทยานิพนธ์

แนวความคิดในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและชุมชนไท-โคราซ:
กรณีศึกษา หมู่บ้านพระเพลิง

โดย

นางสาวพัชรินทร์ เวียงชัย

สาขาวิชา

สถาปัตยกรรม

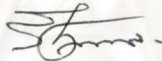
อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิ่นรัชฎ์ กาญจนนัชฐิติ

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

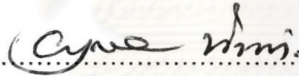
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยสิทธิ์ ด้านกิตติกุล

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิตศึกษา

..... คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.วีระ สัจกุล)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์วุฒิ ทิพทัส)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิ่นรัชฎ์ กาญจนนัชฐิติ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยสิทธิ์ ด้านกิตติกุล)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต นิตยะ)

พัชรินทร์ เวียงชัย: แนวความคิดในการอนุรักษ์ชุมชนไท-โคราช: กรณีศึกษาหมู่บ้านพระเพลิง.

(CONCEPT IN THE CONSERVATION OF TAI-KORAT COMMUNITY: A CASE STUDY OF

PHRAPHLOENG VILLAGE.) อาจารย์ที่ปรึกษา: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิ่นรัชฎ์ กาญจนรัชชิตติ.

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยสิทธิ์ ด้านกิตติกุล. 204 หน้า.

ISBN 974-17-4099-9

การศึกษาเพื่อเสนอแนวความคิดในการอนุรักษ์ชุมชนไท-โคราช ซึ่งเป็นชุมชนที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของจังหวัดนครราชสีมา หรือโคราช โดยเฉพาะหมู่บ้านพระเพลิง ถือเป็นแหล่งชุมชนที่มีการดำเนินชีวิต ตามวิถีดั้งเดิมไม่ว่าจะเป็นด้านกายภาพที่ตั้ง สภาพสังคม ประเพณีวัฒนธรรมและความเชื่อ ลักษณะรูปแบบสถาปัตยกรรม โดยนำหลักการและแนวความคิดในการศึกษาและอนุรักษ์ชุมชน ทำการวิเคราะห์หาเอกลักษณ์พิจารณาคุณค่าวิถีชีวิต คุณค่าด้านประเพณี วัฒนธรรมและความเชื่อ ที่ส่งผลต่อการใช้พื้นที่ชุมชน และความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นภายในชุมชน รวมถึงวิธีการ แนวความคิดและนโยบายในการรักษาเอกลักษณ์และส่งเสริมคุณค่าที่เกิดขึ้น กับชุมชน อันเป็นต้นกำเนิดของเอกลักษณ์ประจำจังหวัดนครราชสีมาอย่างเหมาะสม

จากการศึกษาและวิเคราะห์ชุมชน ได้เสนอแนวความคิดในการอนุรักษ์ชุมชนหมู่บ้านพระเพลิง เป็นการศึกษาถึงความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจากกิจกรรม ประเพณีวัฒนธรรม และความเชื่อของชุมชน จึงเกิดเป็นภาพลักษณ์ที่เป็นเอกลักษณ์ที่มีคุณค่าจนปัจจุบัน ซึ่งแนวแนวคิดในการอนุรักษ์ จึงเป็นการส่งเสริมที่จะทำให้เกิดกิจกรรมดังกล่าว ที่เกี่ยวเนื่องกับวิถีชีวิต เพื่อให้เกิดการใช้งานจริงในพื้นที่เดิม ส่งเสริมกายภาพให้โดดเด่น รวมถึงการกำหนดมาตรการจัดการชุมชน โดยความร่วมมือของภาครัฐและท้องถิ่น คือ องค์กรภาครัฐภายในจังหวัด และองค์กรชุมชน เพื่อให้นโยบายหรือแผนการได้รับความคิดเห็นของคนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง ซึ่งมีขั้นตอนและกระบวนการจัดการ การอนุรักษ์ ที่มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือ ให้ชุมชนเกิดการอนุรักษ์และพัฒนาอย่างยั่งยืน และเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาจังหวัด โดยได้รับการสนับสนุนในเรื่องของวิชาการและการประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา สถาปัตยกรรมศาสตร์

สาขาวิชา สถาปัตยกรรม

ปีการศึกษา 2546

ลายมือชื่อนิสิต .....

ลายมือชื่ออาจารย์ .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

457 41640 25: MAJOR ARCHITECTURE

KEYWORD: CONCEPT IN THE CONSERVATION/ TAI-KHORAT ARCHITECTURE/ TAI-KHORAT
COMMUNITY/ PHRAPHLOENG VILLAGE/ TAI-KHORAT

PACHRIN VIANGCHAI: CONCEPT IN THE CONSERVATION OF TAI-KHORAT COMMUNITY:
A CASE STUDY OF PHRAPHLOENG VILLAGE. THESIS ADVISOR: ASSSIT.PROF.PINRAJ
KHANJANUSTHITI,Ph.D, THESIS CO-ADVISOR: ASSSIT.PROF. CHAIYASIT DANKITTIKUL,
Ph.D, 204 pp. ISBN 974-17-4099-9

The objective of the study is to investigate the Tai-Khorat community, which exhibits the distinctive features of Nakhon Ratchasima or Khorat. More specifically, Phraphloeng Village has been regarded as a community which carries on its ancestors' primitive way of life, namely the physical and social setting, customs, cultures, beliefs and architectural structures. The principles and concepts of the community conservation were employed to analyze the community uniqueness and its values in terms of the way of life, customs, cultures and belief, which affected the use of its land and the relationships among community members. The study also explores the community scheme and policy in the conservation and promotion of its values which has, in turn, become a proper landmark of Nakhon Ratchasima.

It was found that the conservation of the Phraphloeng Village community resulted from the community cultural - bound activities and the community members' beliefs. Similarly, the community conservational concepts led the community to preserve its own way of life by actually conducting their daily lives as they were. In addition, the local government sectors and the community collaboratively set up a community measure so that its members could have their views taken into consideration. The main goal of conservation was to encourage the community to have a sustainable concept of preservation and development which became a part of the provincial development plan academically and publicly supported on a regular basis.

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Department ARCHITECTURE
Field of study ARCHITECTURE
Academic year 2003

Student's ..... *หรรษา ปวี*
Advisor ..... *พิชญ์ มานะ*
Co-advisor ..... *สุวิทย์ มานะ*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิ่นรัชฎ์ กาญจนรัชฎี อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยสิทธิ์ ด้านกิตติกุล อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่างๆ อันเป็นประโยชน์ อย่างดียิ่งในการนำมาใช้ในการวิจัยเสมอมา รวมทั้งการใช้ความเอาใจใส่ติดตามการทำงานอย่างใกล้ชิด

รองศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต นิตยะ กรรมการที่เสียสละเวลามาช่วยในการสอบ วิทยานิพนธ์ รวมทั้งคำแนะนำต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ในการมองถึงความเข้าใจของการทำ วิทยานิพนธ์ และคำปรึกษาระหว่างการไปพื้นที่ศึกษาเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณผู้ใหญ่กอลอย เกิดมงคล และทุกๆ คนในหมู่บ้านพระเพลิง ต.นกออก อ.ปรางค์ชัย จ.นครราชสีมา ที่ให้ทั้งความร่วมมือ ความช่วยเหลือ การต้อนรับ รวมถึงความห่วงใยที่มีให้กับผู้วิจัยเสมือนเป็นญาติคนหนึ่ง ซึ่งทำให้ผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลอย่างสะดวก และจากความช่วยเหลืออย่างดีของกำลังใจที่แผ่มาในรูปแบบต่างๆ กัน ไม่ว่าจะเป็นคำชี้แนะ ชี้นำ ให้คำปรึกษา ข้อคิดเห็น และความกตัตันต่างๆ นานา ที่ทำให้เกิดเป็นวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
สารบัญแผนภูมิ.....	ณ
บทที่	
1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	6
1.4 ระเบียบวิธีวิจัย.....	6
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
1.6 นิยามศัพท์และข้อตกลงในการวิจัย.....	7
2 ทฤษฎี และแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย	
2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับชุมชน.....	8
2.1.1 ความหมายและองค์ประกอบของชุมชน.....	8
2.1.2 รูปแบบของชุมชน.....	10
2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเอกลักษณ์ของชุมชน.....	13
2.2.1 ความสำคัญทางกายภาพพื้นที่ชุมชน.....	13
2.2.2 ความสำคัญทางคุณค่าของพื้นที่ชุมชน.....	15
2.3 แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการอนุรักษ์ชุมชน.....	18
2.3.1 แนวความคิดในการอนุรักษ์ชุมชน.....	18
2.3.2 มาตรการที่ใช้ในการควบคุมการพัฒนาเพื่ออนุรักษ์เอกลักษณ์ ลักษณะของชุมชน.....	21
2.4 กรณีศึกษา.....	23

สารบัญ(ต่อ)

บทที่		หน้า
3	ประวัติศาสตร์ และความเป็นมาของกรณีศึกษา	
3.1	ประวัติความเป็นมาและการตั้งถิ่นฐาน.....	29
3.1.1	ประวัติศาสตร์ของการตั้งถิ่นฐานในอำเภอปักธงชัย.....	30
3.1.2	ประวัติอำเภอปักธงชัย.....	33
3.2	วัฒนธรรมและประเพณีของหมู่บ้านพระเพลิง.....	35
3.3	สภาพปัจจุบันของหมู่บ้านพระเพลิง.....	39
3.3.1	ด้านกายภาพ.....	39
3.3.2	ความสัมพันธ์ของชุมชน.....	50
4	สภาพทั่วไป และปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ชุมชนหมู่บ้านพระเพลิง	
4.1	ลักษณะทางกายภาพ.....	55
4.2	ลักษณะด้านความสัมพันธ์ของชุมชน.....	70
4.3	ลักษณะด้านวัฒนธรรม และประเพณี.....	82
4.4	นโยบาย กฎหมาย และแผนพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์.....	90
4.5	ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์.....	95
4.5.1	ปัญหาทางด้านทางกายภาพของหมู่บ้านพระเพลิง.....	95
4.5.2	ปัญหาทางด้านความสัมพันธ์ในชุมชน.....	97
4.5.3	ปัญหาทางด้านลักษณะวัฒนธรรม และประเพณี.....	98
4.5.4	ปัญหาทางด้านนโยบาย กฎหมาย และแผนพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์.....	99
4.6	สรุปการวิเคราะห์ปัญหา.....	102
5	การเสนอแนวความคิดในการอนุรักษ์หมู่บ้านพระเพลิง	
5.1	แนวคิดในการอนุรักษ์ชุมชนไท-โคราช กรณีศึกษาหมู่บ้านพระเพลิง.....	104
5.1.1	การดำเนินการอนุรักษ์และพัฒนา “ชุมชนเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน” จากชุมชน.....	105
5.1.2	หลักการและนโยบายของกลุ่มองค์กรภาครัฐ.....	110
5.1.3	การเปรียบเทียบแนวความคิด ระหว่างแนวความคิดของชุมชนเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน กับแนวความคิดของโครงการอนุรักษ์และพัฒนาเมือง.....	116
5.1.4	แนวความคิดในการอนุรักษ์ชุมชนไท-โคราช กรณีศึกษาหมู่บ้านพระเพลิง.....	122

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
5.2 แนวคิดขององค์กรชุมชนหมู่บ้านพระเพลิง.....	123
5.2.1. องค์กรการปกครอง.....	123
5.2.2 องค์กรภายในชุมชนหมู่บ้านพระเพลิง.....	125
5.2.3 ขั้นตอนการดำเนินการ.....	126
5.3 แนวทางการจัดการและมาตรการการสร้างแรงจูงใจในการอนุรักษ์ชุมชนไท-โคราช กรณีศึกษา หมู่บ้านพระเพลิง.....	144
5.3.1 มาตรการและการสร้างแรงจูงใจในการอนุรักษ์และพัฒนาหมู่บ้านพระเพลิง....	146
 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	
6.1 สรุปผลการศึกษา.....	149
6.2 การสานต่อโครงการ.....	151
6.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป.....	154
รายการอ้างอิง.....	155
บรรณานุกรม.....	158
ภาคผนวก.....	159
ภาคผนวก ก. วิธีในการทำฝาปรีอ.....	160
ภาคผนวก ข. ประเพณี วัฒนธรรมและความเชื่อต่างๆ ในหมู่บ้านพระเพลิง ต.นกออก อ.ปักธงชัย จ.นครราชสีมา.....	163
ภาคผนวก ค. แบบสัมภาษณ์.....	171
ภาคผนวก ง. แผนปฏิบัติการ AGENDA 21.....	183
ภาคผนวก จ. ผังเรือนในหมู่บ้านพระเพลิง ต.นกออก อ.ปักธงชัย จ.นครราชสีมา.....	185
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	204

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1.1	แผนที่อำเภอปักธงชัย จ.นครราชสีมา.....	2
1.2	ถ่ายภาพอากาศบ้านพระเพลิง ปี พ.ศ.2518.....	3
1.3	ถ่ายภาพอากาศบ้านพระเพลิง ปี พ.ศ.2543.....	4
2.1	แสดงการตั้งถิ่นฐานแบบกลุ่ม.....	11
2.2	แสดงการตั้งถิ่นฐานแบบกลุ่ม.....	11
2.3	แสดงการตั้งถิ่นฐานแบบกลุ่ม.....	12
2.4	แสดงการตั้งถิ่นฐานแบบกลุ่ม.....	12
2.5	แสดงสภาพถนน ล้ำเหมืองหน้าบ้านและกิจกรรมประเพณี.....	26
2.6	แสดงสภาพถนน ล้ำเหมืองหน้าบ้านและกิจกรรมประเพณี.....	27
3.1	แสดงพื้นที่การอยู่อาศัยของชาวมอญในเมืองนครราชสีมา บริเวณเขตเมืองเก่าของจังหวัด	32
3.2	แผนที่อำเภอปักธงชัย จ.นครราชสีมา.....	33
3.3	แสดงถึงการเคารพบูรพบุรุษภายในบ้าน.....	36
3.4	แสดงถึงการเคารพบูรพบุรุษภายในบ้านโดยเป็นแบบดั้งเดิม คือมีกระบอกไม้ไผ่ 7 กระบอก บนกระจาด หรือแทนไม้.....	36
3.5	แสดงการตั้งที่อยู่อาศัยของชุมชนหมู่บ้านพระเพลิงในอดีต.....	39
3.6	แสดงการเดินทางการคมนาคมของชุมชนหมู่บ้านพระเพลิง.....	40
3.7	แสดงเส้นทางการสัญจรที่เพิ่มมากขึ้นของหมู่บ้านพระเพลิง.....	41
3.8	แสดงการเดินทางการคมนาคมของชุมชนหมู่บ้านพระเพลิง.....	42
3.9	แสดงขอบเขตของชุมชนหมู่บ้านพระเพลิง.....	43
3.10	แสดงขั้วข้าวแบบกลุ่ม.....	44
3.11	แสดงขั้วข้าวแบบเดี่ยว.....	44
3.12	แสดงการวางผังเรือนแบบกลุ่ม.....	45
3.13	องค์ประกอบผังเรือนเดี่ยว.....	46
3.14	แสดงภาพเรือนเดี่ยวและพื้นที่ใช้สอยหน้าบ้าน.....	46
3.15	แสดงภาพเรือนเดี่ยว.....	46
3.16	แสดงศูนย์ชุมชนของชุมชนหมู่บ้านพระเพลิง.....	47
3.17	แสดงที่โล่งก่อนถึงทางเข้าหมู่บ้าน.....	48
3.18	แสดงที่โล่งระหว่างหมู่บ้านพระเพลิงและ หมู่บ้านข้างเคียง.....	48
3.19	แสดงกลุ่มต้นหมากที่พบได้ทั่วไปในหมู่บ้าน.....	48
3.20	แสดงศาลปู่ตาของชุมชนเป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชน และบริเวณด้านหน้าใช้สำหรับ ประกอบพิธีประจำปี.....	48
3.21	แสดงลักษณะเรือนที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชน.....	49
3.22	แสดงต้นหมากในบริเวณต่างๆ ของชุมชน.....	49

สารบัญภาพ(ต่อ)

ภาพที่		หน้า
3.23	แสดงความเชื่อในเรื่องของทิศในการวางผังชุมชน.....	50
3.24	แสดงความเชื่อในเรื่องทิศตะวันออกและทิศตะวันตกกับการวางผังชุมชน(สันหลังคา).....	51
3.25	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างบ้านแต่ละหลังในชุมชน.....	52
3.26	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคนทั้งชุมชน.....	53
3.27	แสดงความสัมพันธ์ของชุมชนหมู่บ้านพระเพลิงและชุมชนใกล้เคียง.....	53
4.1	แสดงการใช้พื้นที่ของชุมชนและทิศทางในการขยายตัวส่งผลต่อการใช้พื้นที่.....	57
4.2	แสดงการใช้พื้นที่บริเวณบ้านและชั้น 2	58
4.3	แสดงทางสัญจรภายในของชุมชน บริเวณระหว่างบ้านจากถนนสายเก่ากับสายใหม่.....	59
4.4	แสดงการสัญจรของทางเข้าบ้านกรณีที่บ้านหนึ่ง ที่อยู่ด้านในไม่มีถนนผ่านหน้าบ้าน.....	59
4.5	แสดงทางไปวัดซึ่งเป็นสะพานข้ามคลองของบ้านนายอาจ นมเกษม.....	60
4.6	แสดงทางเดินเข้าบ้านของบ้านในชุมชน.....	60
4.7	แสดงการมาทำกิจกรรมของเพื่อนบ้านในพื้นที่ “เดิน”.....	61
4.8	แสดงเดินที่เข้าร่วมกันของหลายครัวเรือน.....	61
4.9	แสดงการพื้นที่ได้ทุนบ้านในการทอดผ้า.....	61
4.10	แสดงการพื้นที่ระหว่างเรือน 2 หลัง.....	62
4.11	แสดงการพื้นที่บนถนนเป็นลานตากข้าว.....	62
4.12	แสดงภาพการทำงานร่วมกันของคนในหมู่บ้าน ในการการขนข้าวเข้ายุ้ง.....	62
4.13	แสดงพื้นที่ลานหน้าวัดหงส์ที่ใช้ทำกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนหมู่บ้านพระเพลิง.....	63
4.14	แสดงพื้นที่ลานหน้าโรงเรียนวัดหงส์ที่ใช้สนามเด็กเล่นชุมชนหมู่บ้านพระเพลิง.....	63
4.15	แสดงถึงวิถีชีวิตที่มีความเคยชินกับได้ทุนบ้าน.....	65
4.16	แสดงถึงการใช้พื้นที่ได้ทุนบ้านกับชีวิตประจำวัน.....	65
4.17	แสดงภาพคนในหมู่บ้านเก็บพลู พร้อมกับหักทายผู้ที่ผ่านไปมา.....	65
4.18	แสดงริมรั้วที่เปิดประตูต้อนรับผู้คนเสมอ.....	65
4.19	แสดงการใช้พื้นที่ถนนเป็นพื้นที่ค้าขายและเปลี่ยนถังของ และการสื่อสาร.....	66
4.20	แสดงการถึงถนนที่เป็นมากกว่าทางสัญจร	66
4.21	แสดงขอบเขตการใช้พื้นที่วัดในอดีต.....	67
4.22	แสดงขอบเขตการใช้พื้นที่วัดในปัจจุบัน.....	67
4.23	แสดงตำแหน่งของผู้ถูกสัมภาษณ์ภายในชุมชนหมู่บ้านพระเพลิง.....	70
4.24	แสดงภาพนางเจือ พรพิทักษ์สกุล.....	71
4.25	แสดงภาพยายทวด พรพิทักษ์สกุล.....	71
4.26	แสดงการวางผังเรือน.....	72
4.27	แสดงภาพเรือนของนางเจือ พรพิทักษ์สกุล.....	72
4.28	แสดงพื้นที่เดินบ้านของกลุ่มเรือน.....	72

สารบัญญภาพ(ต่อ)

ภาพที่		หน้า
4.29	แสดงบรรยากาศระหว่างยายหลาน.....	72
4.30	แสดงนายปรอด แกงสระน้อยและนางริด แกงสระน้อย.....	73
4.31	แสดงผิงของเรือนนางริด แกงสระน้อย.....	74
4.32	แสดงพื้นที่ว่างระหว่างเรือน 2 เรือน.....	74
4.33	แสดงการใช้พื้นที่เดินของเรือนนางริด แกงสระน้อย.....	74
4.34	แสดงภาพนางอ้ว ชุ่มขึ้นสระน้อยผู้ให้ข้อมูลต่างๆ ภายในชุมชน.....	75
4.35	แสดงกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในพื้นที่เดินของนางอ้ว.....	75
4.36	แสดงความร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชนในการสร้างศาลาของบ้านผู้ใหญบ้านของตนเอง	76
4.37	แสดงภาพศาลาประชุมของชุมชนในบริเวณบ้านผู้ใหญบ้าน.....	76
4.38	แสดงภาพนางอ่า จอนโคกกรวด ผู้อยู่อาศัยในชุมชนมาตั้งแต่เกิด.....	77
4.39	แสดงการใช้พื้นที่ได้ถุนเรือน.....	77
4.40	แสดงการใช้พื้นที่หลังบ้านเป็นทางสัญจรที่รู้จักกันเฉพาะคนในหมู่บ้าน.....	78
4.41	แสดงภาพนายแล นมสระน้อย.....	78
4.42	แสดงการวางผังเรือนชั้นบนของหมู่บ้าน.....	83
4.43	แสดงปัญหาน้ำท่วม, ชัง ได้ถุนเรือน.....	95
4.44	แสดงปัญหาการระบายน้ำ จากความ ต่างระดับของพื้นบ้าน.....	95
4.45	แสดงปัญหาน้ำท่วม, ชัง ได้ถุนเรือน.....	95
4.46	แสดงผลของการซ่อมแซมเรือนทำให้เกิดปัญหาทางรูปทรง.....	96
5.1	แสดงผังที่ตั้งชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเครื่องปั้นดินเผา.....	106
5.2	แสดงกิจกรรมต่างๆ ในบริเวณชุมชนเครื่องปั้นดินเผาด้านเกวียน อำเภอด่านเกวียน.....	108
5.3	แผนที่จังหวัดนครราชสีมาและพื้นที่ที่มีศักยภาพ เพื่อทำการเชื่อมโยงพื้นที่ ไปยังแหล่ง ท่องเที่ยวที่ปรากฏ.....	111
5.4	แสดงพื้นที่การพัฒนาจากแผนการพัฒนาภายในอำเภอเมืองนครราชสีมา โดยเทศบาลนคร นครราชสีมา.....	112
5.5	แสดงการจัดการพื้นที่เพื่อขึ้นทะเบียนเป็นพื้นที่อนุรักษ์.....	126
5.6	แสดงความเชื่อที่มีผลต่อการวางอาคารตามแนวทิศตะวันออก-ทิศตะวันตก.....	129
5.7	แสดงความเชื่อที่มีผลต่อการวางอาคารตามแนวทิศเหนือ-ทิศใต้.....	130
5.8	แสดงการปรับปรุงพื้นที่ริมลำพระเพลิง เพื่อให้สามารถใช้ทำกิจกรรม.....	132
5.9	แสดงการปรับปรุงการใช้พื้นที่ของบริเวณวัดพระเพลิง.....	133
5.10	แสดงการปรับปรุงการใช้พื้นที่ระหว่างบ้าน.....	134
5.11	แสดงการปรับปรุงพื้นที่ทางเข้าที่ 1.....	135
5.12	แสดงการปรับปรุงพื้นที่ทางเข้าที่ 2-3.....	135
5.13	แสดงความชันของหลังคาที่เป็นเอกลักษณ์ของเรือนไท-โคราช.....	136

สารบัญญภาพ(ต่อ)

ภาพที่		หน้า
5.14	แสดงความชันของหลังคาที่เป็นเอกลักษณ์ของเรือนไท-โคราช.....	136
5.15	แสดงการแบ่งระดับและการใช้พื้นที่ได้ถุน ของเรือนไท-โคราช.....	137
5.16	แสดงการแบ่งระดับและการใช้พื้นที่ได้ถุน ของเรือนไท-โคราช.....	137
5.17	แสดงความความสูงของเรือนไท-โคราช.....	137
5.18	แสดงความความสูงของเรือนไท-โคราช.....	137
5.19	แสดงลักษณะของฝาผนังที่เป็นเอกลักษณ์ของเรือนไท-โคราช.....	138
5.20	แสดงลักษณะของฝาผนังที่เป็นเอกลักษณ์ของเรือนไท-โคราช.....	138
5.21	แสดงฝีมือช่างที่เป็นเอกลักษณ์ในการประดับตกแต่งประตู-หน้าต่างของเรือนไท-โคราช.....	138
5.22	แสดงฝีมือช่างที่เป็นเอกลักษณ์ในการประดับตกแต่งประตู-หน้าต่างของเรือนไท-โคราช.....	138
5.23	แสดงองค์ประกอบที่เป็นเอกลักษณ์ของการใช้ที่ดินแต่ละหลังของชุมชนไท-โคราช.....	139
5.24	แสดงองค์ประกอบที่เป็นเอกลักษณ์ของการใช้ที่ดินแต่ละหลังของชุมชนไท-โคราช.....	139
7.1	แสดงลักษณะต่างๆของปรีอ	160
7.2	แสดงองค์ประกอบต่างๆ ของฝาปรีอ.....	162
7.3	แสดงฝาปรีอในเรือนไท-โคราช.....	162

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
5.1	แสดงแผนงานการพัฒนาของเทศบาลนครนครราชสีมา.....	111
5.2	แสดงการเปรียบเทียบวิธีการในการดำเนินการระหว่างองค์ชุมชนและองค์กรภาครัฐ.....	117
5.3	แสดงรายละเอียดของความสอดคล้องทางแนวความคิดขององค์ชุมชนและองค์กรภาครัฐ...	119
5.4	สรุปปัญหาที่สำคัญและแนวทางแก้ไขตำบลนอกออก อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา....	124

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
4.1	แสดงขั้นตอนของกฎหมายในการวางแผนอนุรักษ์/พัฒนาด้านศิลปกรรม.....	90
5.1	แสดงกรอบแนวความคิดในการอนุรักษ์และพัฒนางานฝีมือเครื่องปั้นดินเผาของชุมชน เครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน.....	107
5.2	แสดงรูปแบบการวางผังเปรียบเทียบระหว่างผังชุมชนและผังเรือน.....	127

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย